

Функціональна стилістика і культура мовлення. Тести для перевірки себе.

I. Тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді

1. Продовжіть подане твердження.

Стилїстика – це розділ науки про мову, який вивчає...

- а) звукову будову мови;
- б) словниковий склад мови;
- в) семантичні особливості слів;
- г) стилістичну диференціацію мови, її функціональні стилі;
- г) основні одиниці синтаксису – речення та словосполучення.

2. Продовжіть подане твердження.

Стилїстичні засоби української мови – це...

- а) одиниці мови, які мають стилістичне забарвлення;
- б) повільний темп мовлення, чітка вимова звуків, правильне наголошення слів;
- в) єдність фонетичних, лексичних, фразеологічних, морфологічних, словотворчих та синтаксисних засобів;
- г) вмотивованість використання мовних засобів в усному мовленні;
- г) вмїле використання граматичного вираження думки в усному та писемному мовленні..

3. Укажіть, що лежить в основі розрізнення стилів мовлення:

- а) лексичні та орфоепічні ознаки;
- б) основні функції мови – спілкування, повідомлення, вплив;
- в) ступінь поширення у мові;
- г) сфера вживання;
- г) мета і спосіб використання у певній ситуації.

4. Визначте правильне твердження:

- а) оскільки різною вважають кількість мовних функцій, то і різною є кількість функціональних стилів мовлення;
- б) у будь-якому функціональному стилі мовлення переважають стилістично марковані слова;
- в) тексти офіційно-ділового стилю припускають емоційно забарвлену лексику;
- г) за допомогою наукового стилю реалізується комунікативна мовна функція;
- г) поняття «літературна мова» нерозривно пов'язане з поняттям «функціональний стиль».

5. Укажіть рядок, у якому названо всі сучасні стилі мовлення:

- а) розмовний, епістолярний, публіцистичний, художній;
- б) науковий, публіцистичний, художній, офіційно-діловий;
- в) офіційно-діловий, епістолярний, публіцистичний, художній, розмовний;
- г) конфесійний, науковий, публіцистичний, художній, офіційно-діловий, епістолярний, розмовний;
- г) публіцистичний, художній, офіційно-діловий, епістолярний, розмовний.

6. Продовжіть подане твердження.

Нова українська літературна мова к.ХVІІІ – поч.ХІХ столїття розпочала свою стилістичну розбудову з одного функціонального стилю мовлення – ...

- а) епістолярного;
- б) розмовного;
- в) публіцистичного;
- г) конфесійного;
- г) художнього.

7. Про який стиль мовлення йде мова?

Один з найшироковживаніших серед усіх стилів мовлення, адже він забезпечує потреби суспільства, пов'язані з політикою, адміністративною та господарською діяльністю, відзначається пропагандистським характером. Цей стиль акумулює в собі логічність, точність, експресивність, емоційність, переконливість, хоча виник і сформувався відносно пізно.

- а) Художній;
- б) науковий;
- в) конфесійний;
- г) публіцистичний;
- г) розмовний.

8. Укажіть сферу застосування офіційно-ділового стилю мовлення:

- а) дисертація, дослідження, підручники, посібники;
- б) твори красного письменства;
- в) політика, міжнародні відносини, юриспруденція;
- г) політичні мітинги, прокламації, нариси, памфлети, фейлетони;
- г) спілкування у конфесіях, культових спорудах, релігійних громадах.

9. Визначте жанри, у яких реалізується епістолярний стиль мовлення:

- а) оповідання, новели, повісті, романи, п'єси, поезія;
- б) церковні служби, молитви, релігійно-обрядові дійства;
- в) лекція, академічний виступ, промова;
- г) листи, щоденники, записники, календарні замітки;
- г) стаття, нарис, замітка, репортаж, есе.

10. До якого стилю мовлення належить даний уривок?

Банкнота – це вексель банку, за яким пред'явник може у будь-який час одержати гроші і яким банк замінює комерційний вексель. Банки проводять операції з обліку комерційних векселів, суть яких полягає в тому, що власник векселя може до настання строку платежу представити його в банк і одержати зазначену у векселі суму з утриманням так званого облікового процента (За В.Базилевичем).

- а) Розмовного;
- б) наукового;
- в) офіційно-ділового;
- г) публіцистичного;
- г) художнього.

11. Який стиль мовлення характерний для даного тексту?

В останній час все частіше й нав'язливіше повертаються до мене думки про моє дитинство, неначе віє вітер тих далеких літ, які давно й навіки минули. Я не хочу ідеалізувати минуле, я син свого часу й належу йому в усьому... Моє дитинство – літо (Й.Бург).

- а) Розмовний;
- б) науковий;
- в) епістолярний;
- г) публіцистичний;
- г) художній.

12. Укажіть стиль мовлення наведеного уривка.

Загул Дмитро Юрійович – український поет, літературознавець, перекладач. Уже в перших його віршах відчуються громадянські мотиви, вболівання за долю своєї зеленої Буковини, надія на краще майбутнє її народу. Творам поета властива мелодійність (За Р.Дуб).

- а) Науковий;
- б) розмовний;
- в) офіційно-діловий;
- г) публіцистичний;
- д) художній.

13. Визначте ознаки офіційно-ділового стилю мовлення:

- а) використання емоційно-забарвлених слів, суспільно-політичної лексики, риторичних фігур, тон мовлення оцінний (іронія, сарказм, захоплення);
- б) загальноживана стилістично нейтральна лексика, вживання специфічної для даного стилю термінології, мовних штампів, прямий порядок слів;
- в) загальноживана емоційно оцінна лексика, діалогічна форма мовлення, речення різні за метою висловлювання, прямий і непрямий порядок слів;
- г) використання експресивно насиченої лексики, риси індивідуалізації мовлення, застосування жестів, міміки, багатство колориту мовлення;
- д) вживання синтаксично неподільних словосполучень та складних слів, широке застосування художніх засобів, стилістичних фігур, художньої фоніки.

14. Укажіть підстилі художнього стилю мовлення:

- а) дипломатичний, законодавчий;
- б) адміністративно-канцелярський;
- в) політико-агітаційний, ораторський;
- г) ліричний, драматичний, белетристичний;
- д) художньо-публіцистичний, інформаційний.

15. Визначте рядок, у якому вказано один з різновидів стилістичної помилки:

- а) неправильне вживання відмінкових форм;
- б) порушення лексичної сполучуваності слів;
- в) вживання слів одного стилю мовлення в тексті іншого;
- г) вживання слів, не властивих зображуваній епосі;
- д) неправильне узгодження підмета і присудка.

16. Визначте речення, у якому допущено стилістичну помилку.

- а) Для чіткої організації текст ділиться на параграфи, пункти, підпункти (С Шевчук).
- б) Успіх чекає тільки того, хто має сильну волю, певний багаж знань, вразливе серце і вміння бачити (З журналу).
- в) Метрові не спалося і не писалося (Г.Тарасюк).
- г) Неповторну красу Чернівцям надають, як правило, будівлі з декоративними вежами (О.Масан).
- д) Червоною ниткою через усю поему проходить думка про об'єднання руських князів для захисту Батьківщини (З газети).

17. Укажіть речення, яке потребує стилістичного редагування.

- а) Поезіям В.Колодія властиве лірико-філософське заглиблення у злободенні проблеми нашого життя (М.Богайчук).
- б) Утікав з неволі та шукав дороги, що вела до щастя, до блискучих зір (М.Марфієвич).
- в) Учений продовжував балакати про фонетичні особливості староукраїнської мови (З розмови).
- г) Політика експансії – це заходи держави, спрямовані на розширення сукупного попиту, які використовуються тоді, коли економіка перебуває у фазі спаду (В.Базилевич).
- д) До суфіксів книжного забарвлення належать ті, які утворюють загальні й абстрактні назви, назви опредмеченої дії (О.Пономарів).

18. Продовжіть подане твердження.

Культура мовлення – це...

- а) розділ мовознавчої науки, який вивчає нормативність мови;
- б) досконале володіння мовою, її нормами у процесі мовленнєвої діяльності;
- в) загальномовне явище, характерне для усіх стильових різновидів української мови;
- г) відшліфований варіант вимови, слововживання, формотворення;
- г) сукупність мовних засобів, які використовуються у різних ситуаціях спілкування.

19. Продовжіть подане твердження.

Невід'ємною рисою культури мовлення є...

- а) дотримання норм літературної мови;
- б) чіткість, логічність висловленої думки, незалежно від сфери використання;
- в) дотримання специфіки літературної та діалектної вимови;
- г) структурна організація усного та писемного мовлення;
- г) важливість засвоєння етикету ділової сфери.

20. Продовжіть подане твердження.

Мовленнєвий етикет – це ...

- а) використання різноманітних засобів вираження думок;
- б) типові формули вітання, побажання, прощання, запрошення;
- в) виділення найважливіших місць власного висловлювання;
- г) національно специфічні правила мовної поведінки, які виражаються у формі вербального спілкування;
- г) дотримання норм літературної мови.

21. Укажіть рядок, у якому не названо етикетні вербальні засоби спілкування:

- а) вибачення, присяга;
- б) співчуття, розрада;
- в) поздоровлення, віншуванням;
- г) міміка і жести;
- г) комплімент.

22. Укажіть рядок, у якому названо етикетні невербальні засоби спілкування:

- а) згода, підтвердження;
- б) несхвалення, докір;
- в) цілування руки, контакт очей;
- г) знайомство, представлення;
- г) запрошення, просьба.

23. Укажіть речення, у якому наявне порушення лексичної сполучуваності слів.

- а) Мовна культура – це надійна опора у вираженні думки та розвиненості людських почуттів... (В.Русанівський).
- б) Марійка одержала вищу освіту у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (3 газети).
- в) Духовний Чорнобиль – це страхітливий полігон, який не має аналогів у світовій історії (Р.Лубківський).
- г) Текст – зв'язне висловлювання, що складається з речень, об'єднаних за змістом і граматично (3 довідника).
- г) Художньо-белетристичний стиль широко використовує можливості омонімії (О.Пономарів).

24. Визначте рядок, у якому всі словосполучення потребують стилістичного редагування:

- а) спланувати відпустку, підсумувати вивчене, мого зошита;
- б) відтворення місцевого колориту, у нашому магазині;
- в) зазначений в оголошенні, досягли успіхів рідного слова;
- г) любий із присутніх, свою автобіографію, приймати участь;
- г) страшні слова, широта кругозору, посієш вчасно.

25. Укажіть речення, яке необхідно відредагувати:

- а) Кажуть, що там, де побуваєш, лишається частка твого серця (О.Гончар).
- б) Коли визначено прижиттєвий діагноз, то можна сподіватися, що існує реальний шлях вчасного розпізнання та лікування інфаркту (В.Князюк).
- в) Подивившись кінофільм «Тіні забутих предків», мені стала зрозумілою суть однойменного твору М.Коцюбинського (З розмови).
- г) Струмками, що рвалися з-під снігових підшов, бринів березень (П.Інгульський).
- г) Частини складнопідрядного речення можуть по-різному поєднуватися між собою (З довідника).

II. Тестові завдання на встановлення відповідності

До кожного рядка, позначеного цифрою, доберіть відповідник, позначений літерою.

1. Установіть відповідність між стилем мовлення та сферою його застосування.

<ul style="list-style-type: none"> 1) Художній; 2) публіцистичний; 3) науковий; 4) епістолярний; 5) конфесійний. 	<ul style="list-style-type: none"> А) Політичні мітинги, публічні виступи, фейлетони; Б) ділове та приватне листування; В) спілкування у конфесіях, культових установах; Г) твори красного письменства; Г) дослідження, дисертація, монографія, посібник; Д) діалог, полілог, монолог.
---	--

2. Установіть відповідність між стилем мовлення та жанровою приналежністю.

<ul style="list-style-type: none"> 1) Офіційно-діловий; 2) науковий; 3) публіцистичний; 4) епістолярний; 5) художній. 	<ul style="list-style-type: none"> А) балада; Б) памфлет; В) монографія; Г) псалми; Г) щоденник; Д) автобіографія.
--	--

3. Установіть відповідність між вербальними етикетними засобами спілкування та формою етикету.

<ul style="list-style-type: none"> 1) Побажання; 2) прощання; 3) співчуття; 4) несхвалення; 5) вдячність. 	<ul style="list-style-type: none"> А) Я Вас розумію. Це болить і мені. Б) Я перед Вами в боргу. В) Так тривати більше не може! Г) Бувайте здорові! До зустрічі! Г) Нехай добро ніколи не обминає Вашої оселі.
--	--

Д) Вважаю, що це недоречно.

4. Установіть відповідність між реченням та стилем мовлення, який характерний для нього.

1) Лексикографія – розділ мовознавства, який визначає теоретичні принципи укладання словників (З довідника).

2) Десь зовсім близько від них невгамовно виводив свою пісню соловейко (Б.Комар).

3) В інформаційному суспільстві знання стають безпосередньо продуктивною силою (В.Кремень).

4) Прошу призначити мене на посаду слюсаря-електомонтажника заводу «Кварц» (Із заяви).

5) Щире стискання. Ваша Леся К... Паси-паси-паси-па...(З листа).

А) Художній стиль мовлення;

Б) публіцистичний стиль мовлення;

В) науковий стиль мовлення;

Г) офіційно-діловий стиль мовлення;

Ґ) епістолярний стиль мовлення;

Д) конфесійний стиль мовлення.

III. Робота з текстом.

Прочитайте уважно текст. Виконайте завдання до нього (з п'яти варіантів відповідей виберіть одну правильну).

Пізнай самого себе

Людина завжди прагне бути щасливою, а щастя – це наявність усього потроху, але досконалого й бажаного. У житті все повинно бути сплановано, виконано вчасно, природно й водночас під власним контролем. Тоді будь-яке негативне життєве явище може бути подоланим, а позитивне стане замість нього домінантним у житті. Та все залежить від самої людини. А головне – бути впевненим у своїх можливостях, не зупинятися на досягнутому і постійно прагнути до вдосконалення. Треба пізнати себе самого, зробити відповідні висновки й потім, уникаючи негативних рис, працювати над своїм інтелектуальним, моральним і духовним розвитком як особистості. Самопізнання повинно тривати упродовж усього життя, бо на кожному етапі власної досконалості у людини виявляються нові якості.

Життя – не «практика без теорії», і тому воно таке яскраве і непередбачуване людьми. Якби життя проходило спокійно, врівноважено, без горя і суму, тоді б не існувало радості; якщо б не було лиха, то людина не знала б щастя. Тому дуже важливо знаходити «золоту середину», вірити у світле майбутнє і просто радіти тому, що живеш, не звертаючи уваги на дрібні проблеми. А допомагають у цьому добро, тепло, лагідність,

щирість самої людини, які згодом обов'язково повернуться до неї від тих, хто її оточує. Перемагає завжди добро. Якщо хочеш бути щасливим – будь ним, поведься з людьми так, як хочеш, щоб вони поводитися з тобою, – ці істини вічні й не потребують коментарів, саме за ними слід нам намагатися жити.

Егоїзм, байдужість, холодність – це найгірші риси людини, бо саме через них народжуються жакливі злочини, підлі вчинки, обман, зрада. З людьми, яким властиві такі риси характеру, не варто мати справу, не слід прислухатися до їхніх порад. Дуже прикро, що нерідко людей оцінюють «по одежі», не враховуючи їхній внутрішній світ. Якби люди усвідомили, що найголовніше – це взаєморозуміння, не було би багатьох прикрих конфліктів між ними, незрозумілих самогубств, страждань. Адже є люди, які свої найкращі риси характеру ховають у глибині серця, не відкриваючи себе тим, із ким спілкуються. Слід прагнути бути для кожного приємним і щирим співрозмовником, завжди жити в такому суспільстві, де є змога вільно духовно зростати, збагачуватися, набувати знань і досвіду у взаємостосунках із людьми. Це – нормальне життя, до якого повинна прагнути кожна людина.

У нашому житті багато невирішених проблем, і потрібно навчитися долати їх за допомогою плідної праці, рішучості в задумах, справах. Сумлінність у всьому завжди дає хороший результат. Потрібно переконати себе, що без праці не досягнеш результату, який би тебе задовольнив. Тому треба прикласти багато зусиль, щоб досягти мети: всебічно розвивати культурний та інтелектуальний рівень, цінувати кожен мить життя, старатися відрізнити в житті правду від брехні, постійно самовдосконалюватися (За Л.Скуратівським, 420 сл).

1. Вкажіть, до якого стилю та типу мовлення належить даний текст:

- а) художній; опис;
- б) науковий; роздум;
- в) епістолярний; оцінка.
- г) публіцистичний; розповідь;
- г) розмовний; роздум.

2. Який вислів найточніше передає тему тексту?

- а) «У житті все повинно бути сплановано, виконано вчасно, природно й водночас під власним контролем».
- б) «...бути впевненим у своїх можливостях, не зупинятися на досягнутому й увесь час прагнути до вдосконалення. Треба пізнати себе самого...»

- в) «...нерідко людей оцінюють «по одежі», не враховуючи їхній внутрішній світ».
- г) «У житті багато проблем, і потрібно навчитися долати їх за допомогою плідної праці, рішучості в задумах, справах».
- г) «Егоїзм, байдужість, холодність – це найгірші риси людини, бо саме через них народжуються жахливі злочини, підлі вчинки, обман, зрада».

3. Визначте, яке висловлювання потребує стилістичної правки.

- а) «У житті все має бути сплановано, виконано вчасно, природно й водночас під власним контролем, а проблеми потрібно навчитися долати з допомогою плідної праці».
- б) «Життя – не «практика без теорії», і тому воно таке яскраве і непередбачуване».
- в) «Дуже прикро, що нерідко людей оцінюють «по одежі», не враховуючи їхній внутрішній світ».
- г) «Самопізнання повинно тривати упродовж усього життя...»
- г) «Сумлінність у всьому завжди дає хороший результат».

4. Вкажіть, у якому з наведених тверджень можлива синонімічна заміна прийменника.

- а) «Якби люди усвідомили, що найголовніше – це взаєморозуміння, не було б багатьох прикрих конфліктів...»
- б) «Самопізнання повинно тривати упродовж усього життя, бо на кожному етапі власної досконалості у людини виявляються нові якості».
- в) «Егоїзм, байдужість, холодність – це найгірші риси людини, бо саме з них народжуються жахливі злочини, підлі вчинки, обман, зрада».
- г) «У житті багато проблем, і потрібно навчитися долати їх за допомогою плідної праці, рішучості в задумах, справах».
- г) «Та все залежить від самої людини».

5. Визначте найдоречніше пояснення вислову «життя – це «практика без теорії»:

- а) безконечний плин сірих буднів;
- б) вміння організувати та спланувати щоденну роботу;
- в) самовдосконалення та пізнання світу шляхом спроб і помилок;
- г) неусвідомлена необхідність;
- г) непередбачуваність ситуацій.

6. До якої форми красномовства належить наведений текст?

- а) Церковно-богословської;
- б) парламентської;
- в) соціально-побутової;
- г) академічної.
- ґ) судової.

IV. Власне висловлювання

Перед тим, як скласти власне висловлювання, уважно прочитайте завдання. Особливу увагу зверніть на жанр вашого майбутнього твору та пригадайте його основні ознаки.

Напишіть твір-роздум дискусійного характеру на одну з тем

«Рідна мова – не степ, не хата, а народу мого душа» (В.Гончаренко).

«Ніжний шепіт і зітхання – моя Україна» (В.Сосюра).

«Неповторна кожна людина, неповторна кожна любов!» (А.Демиденко).

Функціональна стилістика і культура мовлення

Відповіді.

I. Тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді

- 1. г 6. г 11. г 16. г 21. г
- 2. в 7. г 12. г 17. в 22. в
- 3. б 8. в 13. б 18. б 23. б
- 4. а 9. г 14. г 19. а 24. г
- 5. г 10. б 15. в 20. г 25. в

II. Тестові завдання на встановлення відповідності

- 1. 1.Г. 2.А. 3.Г. 4.Б. 5.В. 3. 1.Г. 2.Г. 3.А. 4.В. 5.Б.
- 2. 1.Д. 2.В. 3.Б. 4.Г. 5.А. 4. 1.В. 2.А. 3.Б. 4.Г. 5.Г.

III. Робота з текстом

- 1г. 2б. 3 в. 4б. 5в. 6 в.